

ነጋሶ

በሰ ሰብአዊ መብት

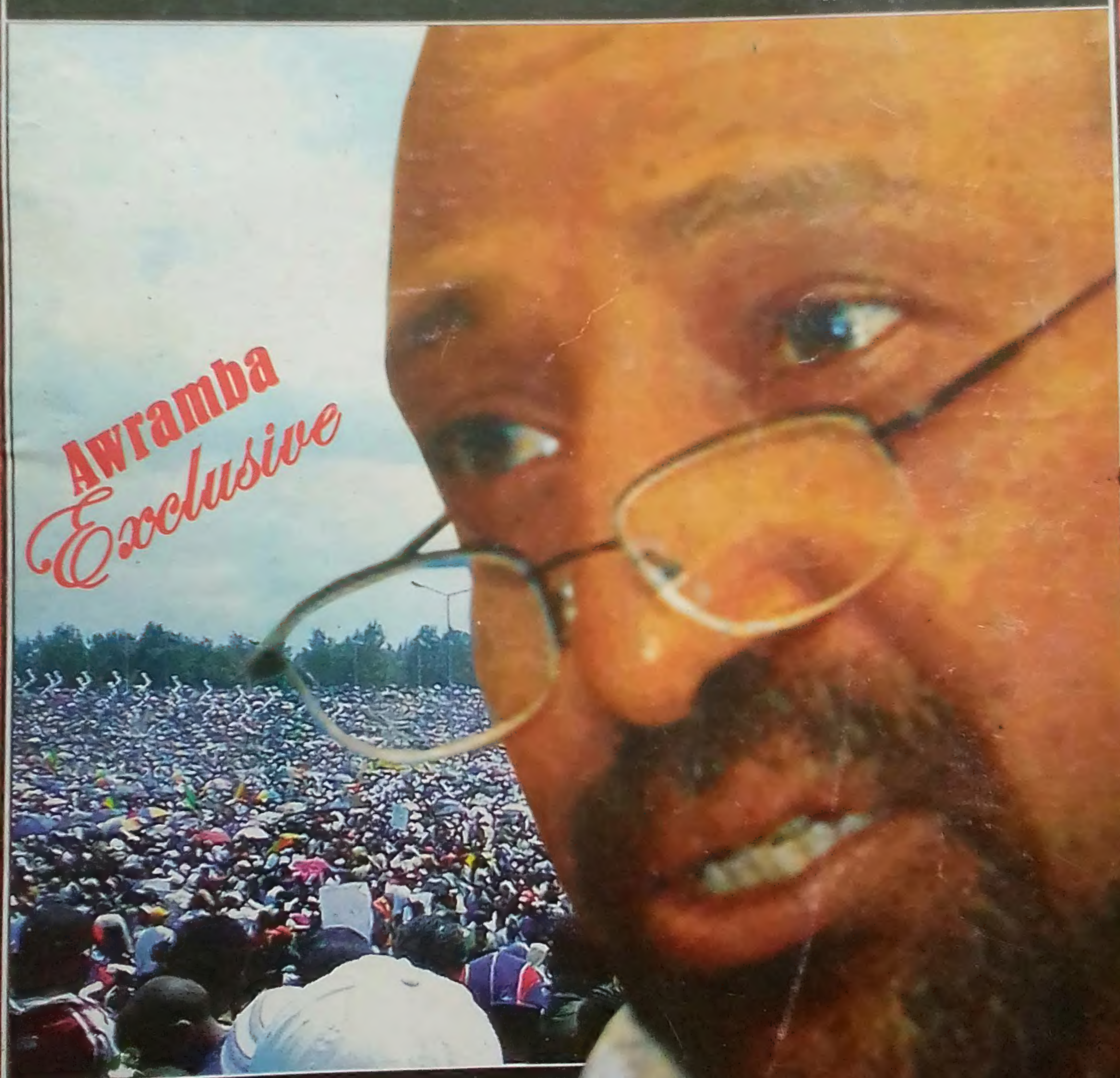
ኢሰምፒክ

ያለ ቴዲ አፍሮ

ኢሰምፒክ ታይምስ

ለመረጃ ቅርብ ይሆን

*Awramba
Exclusive*

ደ/ር ክርህኑ ነጋ:-

«ተሰፊኛ ነኝ»

የኢትዮጵያ

ዲሞክራሲያዊ ሂደት ተቃርኖ

በመረራ ጉዲና(ዶ/ር)

“

የገንቦት 1995 ምርጫ ቀደምጡ በመደራጀት ሳይ የነበረውን ስምዐንነት የተቀደሰ ስማደረግ እንደተቀረፀው ሁሉ ሁሉም ነፃ ተቃዋሚ ቡድኖች ባወቀባቸውት ስደጋች በሆነ ደባብ ነበር የተካሄደው። ሲሕስዱ ስድስት የሚገራት ፍላጎት ሳይኖረው ሆኖ ብሉና ታክተኝ ሳይሰ በመንግስትና በጠቅላላው ማህበረሰብ ሳይ ፖለቲካዊ-ሲቪካዊ የበላይነትን ብቻውን ስማቋቋም ሰፍቷል።

ሽግግሩን ስቢታማነት አጥፍቶታል። በገንቦት 1991 በሰንደን ኮንፈረንስ የተደረሰውን ስምምነት በመከተል ከአምስት ሳምንታት በኋላ ሀውሐት/ኢሕአዴግ በአዲስ አበባ የሀምሌውን ኮንፈረንስ አዘጋጀ። የዚህ ኮንፈረንስ ዋነኛ ስራዎች ሦስት ይዘት ነበራቸው፡ ሀ) በሽግግር ጊዜው በሀገሪቱ የበላይ ሆኖ ሊያገለግል የሚችል ቻርተር ማወጃ፤ ለ) በዚህ ጊዜ እንደ ሆነ አውጪ አካል ሆኖ የሚያገለግል የተወሰኑ ምክር ቤት ማቋቋም፤ እና ሐ) የሽግግር መንግስት ማቋቋም። በታላቅ ወታደራዊ ብቃቱ አማካኝነት ተሳታፊዎችን የመምረጥ ሚናን የወሰደው ሀውሐት/ኢሕአዴግን ቃል የተገባለትን ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ለማካሄድ ታማኝና ብቁ ናቸው ብሎ ያመነባቸውን ግብር ዓብሮች ጠፋትን መሰረት ያደረገ። ብሂራዊ መንግስት ይፈጥራል ለተባለለት ኮንፈረንስ እንዲሳተፉ መርጦ አወጣ። በአስገራሚ ሁኔታ አብዛኛዎቹ ተሳታፊ ድርጅቶች ቅርብ መሰረት ያላቸው የፖለቲካ ቡድኖች ከመሆናቸው ባሻገር የመላው ኢትዮጵያ መድብለ ብሂር ድርጅቶች በምስረታም ሆነ ያለፉትን ሁለት ስርዓቶች በመታገል ተደምጦ የሆኑት እንደ ኢህአፓ እና መሊሶን ያሉ ሁሉ ቀልብን በላብ መልኩ የሽግግር መንግስቱን ከሚያቋቋሙ ኮንፈረንስ እንዳይሳተፉ ታገዱ። በሰባህ በሌሎች ፅሁፎች ላይ እንደጠቀስኩት ሁሉ «የሽግግር መንግስቱ መቋቋም ይበልጥ የሀውሐት/ኢሕአዴግ የሰርገ ድግስ ነበር. . . ሰፋትን መሰረት ያደረገ መንግስት መስፈርቶችን ለማሟላት ሽግግር መንግስቱን ለማቋቋም መድረክ ያዘጋጀውን ቻርተር ባፀደቀው በሀምሌው ኮንፈረንስ እዳራሽ ውስጥ የተለያዩ የጎሳ ነፃ አውጪ እንቅስቃሴ ተወካዮች ታጭቀው ነበር፤ ከጥቂቶቹ በስተቀር በጠቅላላው የኢትዮጵያ ህዝብ ይቅርና ወክላዊል ያሉት ህዝብ እንዲያሳዩ የማይቻለው ነበር። በጣም የሚያስገርመው ሁኔታ ደግሞ የተወሰነው ወኪሎች በወቅቱ የሀውሐት አመራሮች አእምሮ ውስጥ ብቻ የሚገኘውን የነፃ አውጪ እንቅስቃሴ ለመምራት ዳደኞቻቸውን ከቡና ቤት ጥለው የሄዱ ናቸው»

በዚህ ሁኔታ ኢሕአዴግ የራሱን ቻርተር አፀደቀ፤ የበላይነቱን ያረጋገጠበት 87 መቀመጫ ያለው የተወካዮች ምክር ቤት አቋቋመ፤

ኢትዮጵያ አዲስ ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ስርዓትን ለመገንባት ተስፋ ለጎታ ባለፉት ዘመናት ከነበሩ የአምባገነነት ውርሶችና የአንድ ሰው አገዛዝ ወደ «መድብለ ፖርቲ ፖለቲካ ዘመን» በገንቦት 1991 (ኢ.ኤ.አ) ተሸጋግሮለች። ሆኖም ግን ከመነሻው አንስቶ የመንግስቱን የጭቆና አገዛዝ መገልበጥ ዋጋ ያላባወው ድል ያተቀዳጀው ነፃ አውጪ ጦር ወገንተኛ በመሆኑና ተቀባይነት ያለው ብሂራዊ አጀንዳ ባለመያዙ ምክንያት በብዙ ኢትዮጵያውያን ዘንድ ታማኝነትን አጥቶ ነበር። በድል አድራጊው ኢሕአዴግ ላይ የነበረው ጥርጣሬ ሁለቱም የዘግ በር አሻጥር ውጤት የሆኑት ቻርተርና የሽግግር መንግስቱ በመጡ ጊዜ የበለጠ ጨመረ። እዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚገባው እነዚህ ሀገራዊ (የኢርትራ ህዝብ ነጻ አውጪ ግንባር) እና ሀውሐት/ኢሕአዴግ በአንድ ወገን እነግ ደግሞ በሌላ ወገን በመሆን ባደረጉት የድርድራዊ ስምምነት ውጤቶች እንደነበሩ ነው። (ብዙ ኢትዮጵያውያን በአንድ ኮንፈረንስ ዋና ዋና ተዋንያን የተደረገውን ስምምነት አይቀበሉትም) ስለዚህ ወደ ኋላ እንደምናየው ቻርተሩም ሆነ የሽግግር መንግስቱ ኢሕአዴግ ሃይል/ስልጣን የማጣመር አጀንዳውን ለማስፈፀም በሚያስችለው መልኩ የኢትዮጵያን መንግስትና ህዝብ መልሶ ስርዓት ለመያዝ በሚያስችለው መልኩ ይህ ፕሮጀክት ብቸኛ መሳሪያ ሆነ።

የአዲሱ ስምዐንነት ውዕደት /የሰንደንና የሃምሌ 1991 ኮንፈረንስ/ በኢሕአዴግ አቀንቃኝነት የሚመራው የዲሞክራሲያዊ ሽግግር ችግር ወታደራዊ አገዛዙ በፍጥነት እየፈራረሰ ባለበትና ሀገራዊና ኢሕአዴግ ጠቅላላው ወታደራዊ ድል ዝግጁ በሆነበት ጊዜ በገንቦት 1991 ከተደረገው የሰንደን ኮንፈረንስ ይጀምራል። በእርግጥ የሰንደን ኮንፈረንስ ከመጠናቀቁ በፊት ወታደራዊ ስርዓቱ አካትቶለታል፤ በዚህም ምክንያት ተወካዮቹ ስብሰባውን ለቀው እንዲወጡና በሌላ ሀገር በሰደት እንዲኖሩ ተገደዋል።

ቀጣዩ እርምጃ ምን እንደሚሆን የመወሰነ ነገርም ለሻዕቢያና ሀውሐት ተተው። በወቅቱ ምን በደረግ ይሻላል በሚለው ዙሪያ ትንሽ ያለመስማማት ነገሮች ነበሩ። በመሆኑም አሜሪካ «መልካም አስታራቂ» ለመሆን መልካም ፍቃደኝነቷን ገለፀች። (አሜሪካ በሰንደን ኮንፈረንስ ላይ በነበራት ግራ የማጋባት ሚና ብዙ ኢትዮጵያውያን እስከ ዛሬ ድረስ ተወቃሽ ያደርጋታል) በተጨማሪም ኋላ ላይ እንደታመነው አነግ ሁለት ወላኝ ሚናዎችን እንዲጫወት ተጋበዘ። አንገብጋቢ ሁኔታ ያስፈልግ የነበረው ዲሞክራሲያዊ አውቅና ለተሳታፊዎች ሲባል እገዛ እንዲያደርግ እና የሀገሪቱን ዕጣ ፈንታ በማወሰነው ኮንፈረንስ ላይ ሆኖ ተብሎ እንዳይሳተፉ ለተደረጉ የመላው የኢትዮጵያ ሃይሎች ማስፈራሪያ ሆኖ እንዲያገለግል ነው።

ሻዕቢያና ሀውሐት/ኢሕአዴግ በአንድ ወገንና አሜሪካ በሌላ ወገን በመሆን የነበራቸው ምስጥራዊ

መግባባት ምንም ሆነ ምን ለህዝብ በይፋ የተገለፀው «የመተማመን ስምምነት» (ማለት በፅሁፍ ያልሆነ፤ የሀገ ከላላ የሌለው) ትርጓሜ በስብሰባው ተካፋይ በነበረው የአሜሪካ ተወካይ ቃላት ሲገለፅ ይህን ይመስል ነበር። «ብተባለው ፍጥነት በአዲስ አበባ የሽግግር መንግስት መቋቋም አለበት። የሽግግር መንግስቱ የተለያዩ ፖለቲካዊ ቡድኖችንም በማካተት ሁሉንም የኢትዮጵያ ማህበረሰብ በሰፊ መወከልና አመቺ በሆነበት ጊዜ ሁሉ ነፃና የሲቪል አስተዳደራዊ መዋቅሮችን ሃላፊነቱን ለመወጣት መጠቀም አለበት። የሽግግር መንግስቱ የመጀመሪያ የሃላፊነት ድርሻ በኢትዮጵያ አዲስ ሀገ መንግስት ለማርቀት ለነፃ ዲሞክራሲያዊና በዓለም አቀፋዊ መንገድ ለሚመራ ምርጫ ከዘጠኝ አስከ አስራ ሁለት ወራት ጊዜ ውስጥ ሀገሪቱን ማዘጋጀት መሆን አለበት።» (በሰንደን ኮንፈረንስ የሚጠቀሙ ሐረግና ፕሮግራም ሪፖርት 28 1991)

ከዚያም በጥቂት ሳምንታት ጊዜ ውስጥ ሽግግር መንግስቱ ተቋቋመ፤ ሆኖም ከላይ የተጠቀሰው የስምምነት መንፈስ አልተከበረም ነበር። የሀገ መንግስት እርቃቂ ጉባኤ የምርጫ ጊዜ ገደብም/ኢሕአዴግ የፖለቲካ አጀንዳውን ለማስፈፀም በራሱ እርምጃና መስፈርት ተገዟል። በዚህም መሰረት ሀውሐት/ኢሕአዴግ ለህዝብ በይፋ ቃል በገባው «ሳኒና ገለልተኛ» ምርጫ - (ወደ ፖርላመንተሪ ዲሞክራሲና የመንግስት ስልጣን ከፍፍለሽ ወዳለበት ለሚደረግ ትክክለኛ ሽግግር ዋነኛ ምክንያት) ላይ ሳይቀር በመረማመድ የዲሞክራሲያዊ

አውራጃዎች ታይምስ

መሪዎች ወደምርጫ ጣቢያዎች በመሄድ ረዥም ሰዓል በመሰብሰብ ወረቀ ሲጠባበቁ ነበር። ይህም ሆኖ ገን የምርጫውን ስብሰባ ረታታይ ስለሚደግፍ በዚህ ምርጫና ባለፉት ሰርዓቶች በነበሩት ምርጫዎች መሃል ያለውን ዓይነት የተረዱት ጥቂቶች ብቻ ነበሩ።

እኛም መላ በመላ በእርሱ ተጥጥሮ ስር የሆነ የሽግግር መንግስት መሰረተ። (የኮንፌደንሰን ተሳታፊዎች በተመለከተ «Ethiopia Majorities and Minorities», Africa Confidential, 32/14-July 12/1991ን ይመልከቱ)። ከዚህም የኢሕአዴግ ፖለቲካዊ እሳቸር የጥናት ውጤቶች፣ 1. በሀገሪቱ ፖለቲካ በዛ ያለ ቁጥር ያላቸውን የኢሕአዴግ ወገን ያልሆኑ የፖለቲካ ፖርቲዎችን ማሳሸት፣ 2. ለታዲያዊ ወደ ዲሞክራሲ ሽግግር የማድረግ ውጤት እንዲኖረው በመደብላቸው የፖለቲካ ፖርቲዎች ረገጥ ለብሄር ፖለቲካና ብሄርን መሰረት ላይረጉ ፖርቲዎች ህጋዊ እውነት መስጠት፣

3. በብዙ ሊትዮጵያዊያንና የፖለቲካ ቡድኖች መሃል ትሬታዎች ጣሪያ ቢደርሱም የኢርትራጊያንን ህዝብ ውሳኔ ማካሄድ፣

4. የኢሕአዴግን የበላይነትና በሀገሪቱ ፖለቲካ ተቀናቃኝ አልባነት ተቋማዊ ማድረግ፤ እና

5. ሊትዮጵያዊያን ዲሞክራሲያዊ ስርዓትን የመፈጠራቸው ነገር እስተማማኝ እንዳይሆን የሀገሪቱን የፖለቲካ ማህበረሰብ በከፍተኛ መልኩ መከፋፈል።

በይበልጥ ግልፅ በሆነ አባባል የሀምሌ ኮንፌደንሰን ተከትለው ባሉት ወራት ኢሕአዴግ በራሱ አምላክና እቅድ የኢትዮጵያን መንግስትና ማህበረሰብ መልሶ በማስተካከል ሥራ በዝቅብት ነበር። ስለዚህም የመጀመሪያው የሰራት ዕዛዝ 87ቱን የምክር ቤቱን መቀመጫዎች ለኮንፌደንሰን ተሳታፊዎች ማጋራት ነበር። ኢሕአዴግ የአንበሳ ድርሻውን (ከመነሻው ከተመደበው 82 መቀመጫዎች 32ቱን) ያዘና የተረፉትን መቀመጫዎች አጠቃቀሙን ጥቂት ገለልተኛነት ላላቸው ከሃያ ለሚበልጡ የፖለቲካ ቡድኖች አከፋፈለ። የዚህ ውጤትም፤ ኢሕአዴግ ለጠቅላላው የሽግግር ጊዜ ህግ የማውጣት ስልጣን የተሰጠውን የተወካዮች ምክር ቤት በተመቻቸ ሁኔታ ተቆጣጠረ።

ቀጣዩ የሰራት አዛዝ ኢሕአዴግ አሁንም ድብቅነቱን የገለጸበት የሽግግር መንግስቱ ምስረታ ነበር። የፕራዝዳንትነትና የጠቅላይ ሚኒስትርነት ቦታው፤ ከዚያም የአውነተኛውን ስልጣን መካከል ኢሕአዴግ ተቆጣጠረው፤ በተጨማሪም ቁልፍ የሆነ የሚንስትርነት ቦታዎች የመከላከያ ሚኒስትር፣ የውስጥ እና የውጭ ጉዳዮች ሁሉ በአሱ ተይዘዋል። ከዚህም ባለፈ በመላው ሀገሪቱ

በሁሉም የሚንስትርነትና የአስተዳደራዊ አወቃቀር ውስጥ ያሉ ቀልፍ ቦታዎች የኢሕአዴግን ፈተና ባለፉ ካድሬዎች እና/ወይም ሃብታሙን ማዳን ዓላማቸው ያደረጉ ግንባርን ከድል በኋላ በተቀላቀሉ አወቃቀር መላው ለመላው ተጥልቶአል። የመንግስትን አወቃቀር መላው ለመላው በቁጥጥር ስር መዋል የስትና ይህን ዘንድ በከፍተኛ ሁኔታ ጥቅ (የጋ ያልሆነ) የሆነ የፍትና አካል (ሆን ተርጓሚ) ተቋቋመ፤ የኢሕአዴግ ጉሪላ ጦርም እንደ እነዚህ ባሉ በሌሎች ሃይሎች የሚመራውን ተቀናቃኝ ወገን በማስወገድ በሕራዊ ጦር እንዲሆን ተደረገ። ግልፅ እና አጭር በሆነ አነጋገር አዲስ የመንግስት አወቃቀር ለመቅረብ የታዘዘበት የሰኔ 1992 ምርጫ የኢሕአዴግ አመራሮች የኢትዮጵያን መንግስትና አስተዳደርን መላው በመላው በቁጥጥራቸው ስር ያዋሉበት እና ሀገሪቱን ያለፈውን የአምባገነንነት ስርዓት (ነገላዊውም ሆነ ወታደራዊ) በመከተል በብቸኝነት የመሩበት ነው።

የሰኔ 1992 ምርጫ እና የአንድ ፖርቲ የበላይነት ህግ ተቋማዊ መሆን

በይፋ የተገለፀው የሰኔ 1992 ምርጫ ዓላማ ዲሞክራሲያዊ በሆነ ምርጫ ክልላዊና አካባቢያዊ መስተዳደሮችን መልሶ ማዋቀር ነበር። የዚህ ምርጫ ተጥተኛ ግቦች ለሀገሪቱ የፖለቲካ ማህበረሰብ «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫን ማስተዋወቅና ስልጣንን በመከፋፈል የመድብለ ፖርቲ ዲሞክራሲን ተቋማዊ ማድረግና አካባቢያዊ ለ-አላዊነትን ማበረታታት ነበሩ። በርግጥ ይህ ምርጫ ለድል አድራጊው ኢሕአዴግ ዲሞክራሲያዊ አውቅና መስጫ የመጀመሪያው ፈተና ነበር።

የ ም ር ጫ ወ ፡ ን አስተማማኝነት ለኢትዮጵያዊያንም ሆነ በአጠቃላይ ለዓለም ማህበረሰብ ለማሳየት 250 ዓለም አቀፍ ታዛቢዎች የሂደቱን ፍትሃዊነት እንዲከታተሉ ተጋብዘው ነበር። አብዛኛዎቹም በግልፅ ያረጋገጡት ምንም እንኳን የተሻለ የቱክኒክና የመሳሪያ ገዢዎች ቢኖሩም ተወዳዳሪ ፖርቲ ወይም ተቃዋሚ ባለመኖሩ ምክንያት ለመራጮች ትርጉም ያለው ምርጫ (Choice) በማትረብ ረገድ በከታማ አልነበረም። (በተለይ ዶኒር የምርጫ አንድነት የተባለው ሚስጥራዊ ሪፖርትን በማውጣት የምርጫውን ተፈጥሮ ገልጾታል።) በዚህ በኩል ለተከርከሉ የሚገባው ኢሕአዴግ ለፖለቲካ አንታም ተውሎ እኒያ ልተው ምንም አይነት ቦታ

አንደኛውን ነው። ጠመንጃ በመጨበጥ ያገኘውን ድል ህጋዊ እውቅና መስጠት የገኘው ዓላማው እስከሆነ ድረስ ጦሩን፤ የመንግስትን የደህንነት አካል እናም በይበልጥ ደግሞ ብዙኛ የበላይነትን ለማረጋገጥ የሽግግር መንግስቱን መላው ጉልበት በራሳይ ለማዋል አላንገራገረም።

በይበልጥ ተደግሞውንም በተሳሳቸው ተቃውሞ ላይ ትንቢት ባይኖርም አንድአንድ ጊዜ ደግሞ በግላጭ የወጣ የጭካኔ ሃይል መጠጥም ስጋት እንዲያደር አድርጓል። የዚህ ዓይነቱ የመንግስት ጉዳይ እንደ እነዚህ ያሉና ሌሎችንም የተቃዋሚ ቡድኖች በፍጥነት ከምርጫው አራሳቸውን እንዲያገለጉ መርቷቸዋል። በዚህም ምክንያት በሂደቱ መጨረሻ በብሄራዊ ዲሞክራሲያዊ ተቋም (NDI) እና በአፍሪካው አሜሪካ ተቋም (AAI) የተሰየሙ የውጪ ታዛቢዎች እንኳን እንዲህ ሲሉ ደምድመዋል።

«ለብዙ ሊትዮጵያዊያንና በዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ውስጥ ላሉ ወዳጆቻቸው አላዛኝ በሆነ መልኩ የሰኔ 21 ምርጫ አስገራሚና የህልም ዓለም የሆነ ጉዳይን ይወክላል። የመራጮች ምዝገባ ነበር ሆኖም ብልጫ ያላቸውን ብቁ መራጮች ግልፅ በሆነ ሂደት በመራጮች መዝገብ ላይ የማስፈር ግቡን አልመታም። አጩ ተመራጮች በየምርጫ ጣቢያዎች ተሰይመው ነበር ግን በተመራጮች መሃል ትክክለኛ የሆነ ተከክር አልታየም። ደምፅ የመስጫ ካርዶች ታትመው ነበር ሆኖም በማከፋፈል ረገድ ትርጉም ያለው ቁጥጥር አልተደረገም። መራጮች ወደምርጫ ጣቢያዎች በመሄድ ረገም ስልፍ በመሰለፍ ወረቀ ሲጠባበቁ ነበር፤ ያም ሆኖ ገን የምርጫውን አስፈላጊነት አልያም ደግሞ ገዚህ ምርጫና ባለፉት ስርዓቶች በነበሩት ምርጫዎች መሃል ያለውን ልዩነት የተረዱት ጥቂቶች ብቻ ነበሩ። በምርጫ አስፈላጊነት ባለበልጣናትም ሆነ ለመራጮች የሰኔ 21 ምርጫ እንደ ውጤታማ የሆነ የመማሪያ ተግባር ሆኖ አላገለገለም።» (ብሄራዊ ዲሞክራሲያዊ ተቋም እና የአፍሪካው አሜሪካ ተቋም) «An Evaluation of the June 1992 Elections in Ethiopia» - June- June 25, 1992) በተጨማሪ እንዲሁም ተብሎ ነበር።

«በጉድለቶቹ ምክንያት የሰኔ 21 ምርጫ ለኢትዮጵያ አድጎት እንደ ዲሞክራሲያዊ መንግስት ተጥተኛ የሆነ አስተዋፅኦ አላደረገም። በተለይ ለአጋማሽ ደቡብ ኢትዮጵያ ምርጫው አንጭላ ነበር። በጎ ባልሆነ መንገድ የታዩ የአጠራጣሪና ለኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ መንገድ ባለው አስተዋፅኦ መጥፎ ውጤት ያለው እንደሆነ ይፈረጃል። ይህ ምርጫ ነባሩን ጭንቀት አባብሷል፤ ገና ታዲጊ የሆኑ ፖርቲዎችን እያባላሽ የኢሕአዴግን የብዙኛነት አገዛዝ አጠናክሯል፤ በተጨማሪም እንግ የሽግግር መንግስቱ ራሱን እንዲያገለግልና በአረምያ ክልል

ውስጥ ወደ ጦርነት እንዲመለስ የነኛ ምክንያት ሆኗል። በመጨረሻም ምርጫው አዲስ የሆነ የፖለቲካ ሀብትን ፈጥሯል-ኢሕአዴግ በክልልና በወረዳ ጉባኤዎች የበላይነቱን አሳይቷል፤ ይህም ምርጫው ጥርጣሬ ውስጥ ባለበት ክልሎች ሁሉ አጨቃጫቂ እንደሆነ ይቀራል።» (በተመሳሳይ ሪፖርት)

በዚህ ሪፖርት ላይ እንደተጠቀሰው ኢሕአዴግና አጋሮቹ 96.6 ፕሮሰንት በመቶ የክልል መቀመጫዎችን እሸንፈዋል፤ ስለዚህም የኢሕአዴግን አካባቢያዊ አስተዳደርን ቁጥጥር ተቋማዊ ማድረግ የመጨረሻው ውጤት ነበር። በዚህም ምክንያት የሰኔ 1992 ምርጫ በሀገሪቱ የአንድ ፖርቲ አገዛዝን የበለጠ ተቋማዊ ለማድረግ አገልግሏል።

ለህገ መንግስት አድቃዊ ጉዞ የሰኔ 1994 ምርጫ

ኢሕአዴግ በሰኔ 1992 እና በሰኔ 1994 መሃከል የነበረውን ጊዜ ተደም ብለው የተገኙትን ጥቅሞች ይበልጥ ለማጠናከር እና ትን ለገም አዲስ ህገ መንግስት ለማርቀቅ ለህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤ አባላት ምርጫ ለመዘጋጀት ተጠቅሞበታል። የህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤው በሀምሌ 1991 ቻርተር መሰረት አዲስ ህገ መንግስት የማዕደት ስልጣን ተሰጥቶታል። በሁለቱ ምርጫዎች መሃከል ባሉት ሁለት ዓመታት ኢሕአዴግ ወደ ፍፁም ሃይል ለሚያደርገው ገስጋሴ ብቸኛ እንቅፋት የሰጠዋል መሆኑን ቡድኖች፤ የተቃዋሚዎች የተወሰነ ትጋትና የምክር ቤት ሃይሎች ለዘብ ያለና የግማሽ ልቦና ጫና ነበሩ። በሌላ አባባል ተገቢ ካልሆነ የፖለቲካ አጀንዳው የተከፈለት ተቃዋሚዎች በኢሕአዴግ ላይ ተርጠኝ የሆኑትን ግር አልፈጠሩም፤ ዋና ዋናዎቹ የምዕራቡ ዓለም ሃይሎችም ቢሆኑ የኢሕአዴግ አመራሮች አእምሮን ለመቀየር አስፈላጊውን ጫና አላደረጉም። ስለዚህ ኢሕአዴግ በሰሜኑ የሀገሪቱ ክፍል በተወሰነው ጠባብ የሆነው የብሄርተኝነት የብሄር ፍክክር ያለታየ በተንሰራፋበት ሁኔታ እንዳራዊ ጥቅምን በማጠይቅ ብዙሃን በተላላ ሲሸነፉ የሚችሉበትን «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫ ለማዘጋጀት ንፁህ የሆነ ሀሊና ተሰናት ነበር።

ለተቃዋሚዎች የበለጠ የፖለቲካ መድረክ እንዲኖር በተወሰነው የምዕራብ ሀገሮች ግማሽ-ልባዊ ጥሪ እና በተቃዋሚዎች ኢሕአዴግ ወደ ድርድር ጠረጴዛው እንዲመጣ የተወሰኑ መከራዎች ቢኖሩም ኢሕአዴግ በግትርነት የማግለል ፖለቲካው ላይ ተጣብቆ ከሰኔ 1994ቱ የህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤ ምርጫ ጋር ወደፊት ተጓዘ። ከዚያም ኢሕአዴግ ህጋዊ ያልሆነ አጋሮቹ መቀመጫዎች ሰደመሩለት የበለጠ መጠን የሚኖረው 89 በመቶ መቀመጫዎችን ተቀበለ። (የሰኔ 29)

አርሶ አደሩን
አስፈላጊ በሆነ ጊዜ
አስገዳጅ በሆኑ
እርምጃዎችና
ሕግወጥ ትንታኔዎችን
በመጠቀም
የሚፈፀም
የጥገኝነት ስርዓት
ውስጥ ስመከተት
የአርሶ አደሩን
ማህበራት እንደ
መሳሪያ
ተጠቅሞባቸዋል

1986 የብሔራዊ ምርጫ ቦርድ ቢሮ ሪፖርቱን ይመልከቱ) ይህ በእንዲህ እንዳለ ለብዙ ቀናት በረቂቅ ሆኑ ላይ ወደይደት ለረረግ ከቆየ በኋላ ከ500 የሚበልጡ ለባላት ባሉት ጉባኤ ውስጥ ተቃራኒ ድምፆች ብቻ ተሰምተው አዲሱ «ብሔራዊ ህገመንግስት» በታህሳስ 1994 ወደተፈጸመ በደበልጥ ደግሞ በኢትዮጵያ ላሉ የተለያዩ የብሔር ቦርዶች የመንግስታዊ መብትን የሚፈቅደው እንቅስቃሴ 39 በመቶ ድምፅ ሊባል በሚችል መልኩ ወደተፈጸመ።

(ለብሔራዊነትና ህዝቦች የመንግስታዊ መብትን አውቅና የሰጠው አዲሱ መንግስት የህገመንግስቱን አንቀጽ 39 በሆነ መንግስት አወጣጥ ጉባኤው በወደቀ ጊዜ የሰጠው አዲስ በአልልታና በድረው ተሞላ)። እነዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚያስፈልገው ነገር የሀገሪቱ ህገመንግስት መሰረታዊ መርሆች የኢትዮጵያ ፕሮግራም መንግስታዊ መሆኑናው ነው። በየትኛው መጠን ቢታይ ህገ መንግስት ለግንቦት 1995 ምርጫ ሆነ ሁለተኛው ሪፐብሊክ (ህዝባዊ መንግስት) ለሆነው አዲስ የኢትዮጵያ መንግስት ምስረታ መገደብ ከፍቷል።

የግንቦት 1995 ምርጫ
እና የአረፈረ ምስረታ

ቻርተር ኢትዮጵያዊያን የሌላችን መብት እስካልተገኘ ድረስ በማንኛውም የፖለቲካ እንቅስቃሴ እንዳልተፈጸመ ገን ለገንም ብሔሮችና ብሔረሰቦች የራሱን እድል በራሱ መወሰን እስከ መንግስታዊ መብት ይሰጣቸው ዘንድ ፈቅዷል። ነፃ ከሆነ የፍትህ ስርዓት በተጨማሪ በሽግግር ጊዜው ማብቂያ በዲሞክራሲያዊ መንገድ የተመረጠ ህገመንግስታዊ መንግስት እንዲመሰረት ቻርተር ቃል ገብቷል።

ሆኖም በወረቀት ቃል የተገባውና በሽግግር መንግስቱ አሰራር ላይ በግልፅ ሲታይ የሚችሉ ተቃርኖች ነበሩ። ባለቤታዊና ከሚሉት በተቃረኑ መልኩ መሰረታዊ ሰብዓዊ መብቶችና የግልሰብ ነፃነቶች በተደጋጋሚ በመንግስት ተጥሰዋል። ዋናዎቹ ተቃዋሚ የፖለቲካ ፖርቲዎችም ህጋዊ ሆነው ስራቸውን አንዳይሰሩ ተከልከለዋል። እንደ ታሪካዊ እንቅስቃሴ ያለው የኢትዮጵያ ነጋዴዎች ህብረት፣ የኢትዮጵያ መምህራን ማህበር እና የመሳሰሉት የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶች ከመከላከያቸው በተጨማሪ ስራቸውን የሚሰሩት ያለምንም የህግ መሰረት በትንቢት አስራት ግርፍተና የአመራሮቻቸው መባረር ስር ሆነው ነበር።

በአንዳንድ ጉዳዮችም መንግስት እነዚህን ገለልተኛ ተቋማት ለማርገብ ሰልፎ ለራሱን ማህበራት እና የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶችን ፈጥሯል።

በርግጥም የግንቦት 1995 ምርጫ ቀድሞውኑ በመደራጀት ላይ የነበረውን አምባገነንነት የተቀደሰ ለማድረግ አንድተቀረፀው ሁሉ

ሁሉም ነፃ ተቃዋሚ ቡድኖች ባልተቀበሉትና እዳጋች በሆነ ደብዳቤ ነበር የተነሳደው። ኢትዮጵያን ስልጣን የማጋራት ፍላጎት ላይኖረው ሆነ ብሎና ታከትሎ ላይል በመንግስትና በጠቅላላው ማህበረሰብ ላይ ፖለቲካዊ-ኢኮኖሚያዊ የበላይነትን ብቻውን ለማቋቋም ለፍቷል። በተለየ ሁኔታ ሲቀመጥ የግንቦት 1986 ምርጫ ዋናው ዓላማ ከላይ ለተጠቀሰው የኢህአዴግ የፖለቲካ ግብ ማዕከል በሆነው «ብሔራዊ ህገመንግስት» በመመርኮዝ አዲስ የኢትዮጵያ መንግስት መመስረት ነበር። በተጨማሪም ቻርተር የሽግግር ጊዜውን በብዛ ለሁለት ከግማሽ ዓመታት ቢገደብም የህወሓት/ኢትዮጵያን አመራሮች ሆነ ብለው አገራቸውን በማንፈቀቱ ለአራት ዓመታት የስልጣን መሰረታቸውን በመገንባት በፍላጎታቸው ምርጫውን አካሂደዋል። እነዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚገባው ጉዳይ፡- የግንቦት 1986 ምርጫ የኢትዮጵያን አመራሮች በኢትዮጵያ የህግ ሳይሆን (defacto) የአገድ-ፖርቲ አገዛዝን ተቋማዊ የማድረግ ጉዟቸው ላይ የመደራጀት ድርጊታቸው እንደነበር ነው። ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ስርዓት ለመገንባት አራት ልብ አንጠልጣይ አመታት፣ አራት የተስፋና የተስፋ መቁረጥ ዓመታት፣ አራት የልፋት ዓመታት፣ የመሳሰሉት በመደራጀት አዲሱ የአምባገነንነት ስርዓት የፖርታል ሚካክራሲ መስለው በመጣ ጊዜ ማብቂያቸው ሆነ።

የግንቦት 1992 ዓ.ም ምርጫ፡
ሲሳኖው የኢትዮጵያ
ዲሞክራሲያዊ ፖለቲካ ስልጣን
ወይም እውነተኛነት መሰሪያ
መገገድ (Acid Test)

የተወሰኑ ተቃዋሚ ፖርቲዎች ለመጀመሪያ ጊዜ የሳተ-ብት የግንቦት 1992 ምርጫ የተነሳደው ከ1986 ምርጫ ጋር በብዙ መልኩ ተመሳሳይ ነበር። የመጀመሪያው-ያለፈው-ድህረ ምርጫ ስርዓት-አሸናፊው በስልጣን ላይ ላለው የሚያደለውን ሁሉም ምርጫ ይቀበላል የሚለውን በመጠቀም ለሀገሪቱ የወደፊት የዲሞክራሲ አጣ ፈንታ እምብዛም ሳይጨነቅ በድጋሚ አስገራሚ ድሉን አወጀ። ለኢትዮጵያ ድል አድራጊነት የተለያዩ ነገሮች እስተዋዕል አድርገዋል። ለመነሻ ያህል በትንቢት በሚታዩት በመቶ

ለመቶ የአወጣጡ አገዳው ምክንያት ተቃዋሚዎች 50 በመቶ በሚገኙ የምርጫ ጣቢያዎች ተመራጮችን መመደብ ተስኟቸው ነበር። በሁለተኛ ደረጃ ተቃዋሚዎች ተፈካካሪ ሊሆኑባቸው በቻሉ በታዎች አንጋ የመጀመሪያ-ያለፈው-ድህረ ስርዓት ትንቢት ባቻና የማስመሰል ምርጫን ያካተተ ጥምረት ያለው ስትራቴጂ ስኬታማ የሆነ ተቃዋሚ ገዢ ፖርቲ የምርጫ ቦርዱን መልሶ በማቋቋም፣ ባለም አቀፍ ታዛቢዎች መኖር እና ለተቃዋሚዎች የመገናኛ ብዙሃን እድል መስጠት ጉዳዮች ላይ ለመደራጀር አልፈዋል። ምንም እንኳን ተቃዋሚዎች እና ገለልተኛ የመገናኛ ብዙሃን የገዢውን ፖርቲ በምርጫው ጊዜ እንደነበረው ብሔራዊ ክርክር ኃይነት በጎ እንቅስቃሴዎች በቀበሉትም ገዢው ፖርቲ ግን በታዋቂ ተቃዋሚዎች ከ547 የፈደራሉ ፖርታል መቀመጫ ውስጥ 13 ብቻ አላልፈው ለጥቷቸዋል። የተወሰኑ መልካም ምልክቶች ቢታዩም ሂደቱ ከመቼውም በበለጠ ስህተት ነበር። እነዚህ ጋር በተያያዘ የግንቦት 1992 ምርጫን የማዳበስ አገድ ጥናት እንዲህ ያስተምጣል።

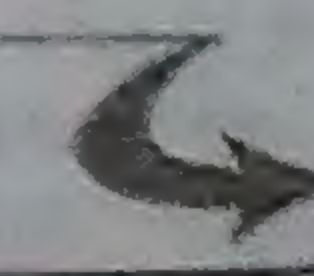
«የህዝቡ አብላጫው ከፍል ከ1983 ጀምሮ በኢትዮጵያ የዲሞክራሲያዊ ሂደት ከልብስ ማሳያ መስክ በጥቂቱ እንደሚሻል አድርገው ይፈርዳሉ። የኢትዮጵያን አውነተኛ ፍላጎት በስልጣን መቆየት ሲሆን በዚህ ጊዜም የሕፋሱ ግብ ፖለቲካ መተግበር ነው በማለት ያስተምጣሉ። ለሁን ባለንበት ዓለም የአገድ-ፖርቲ መንግስት እንደ አገድ የትብብር ወይም የልማት አረዳት አጋርነት ተቀባይነት የለውም። ህወሓት/ኢትዮጵያን ከደርግ ስርዓት ጋር ባደረገው የመደራጀት ክፍል ትግል የማርክሲስት ዓላማዎችን በመቀየር ለመድብል ፖርቲ ዲሞክራሲና ለገበያ መር ሊሆኑ በሩን ከፈቱ። ሆኖም ከተለያዩ የህወሃት ተሞክሮዎች ለትዮጵያዊያን ለውጥ የቅርፅ እንደ የፍሬ ነገር እንዳልሆነ ይከራከራሉ። «አየታዘብነው የነበረው ነገር በብሔራዊ ደረጃ መብሉ የፖለቲካ ቁጥጥር ለመያዝ የተደረገ የአዲስ አካሄድ መፈጠር ነው። የይስመላ ዲሞክራሲያዊ እይታን በመፍቀድ ለተቃዋሚዎች በተወሰኑ የከተማ ማዕከላት በጥቂት የገጠር ዞኖች ከፍተኛ መፍጠር። ይህ ሁኔታ በ1985 እና በ1986 የምርጫ ሪፖርት ላይ እንደተነሳው ለአገድ ወሳኝ የሆነ ምልክታ በር ከፍቷል። - በገጠር ቀበሌዎች በአርሶ አደሩ ቁጥጥርን መልሶ የማቋቋም አካሄድ ታገበናል። አርሶ አደሩን አስፈላጊ በሆነ ጊዜ አስገዳጅ በሆኑ እርምጃዎችና አካላዊ ትንቢቶችን በመጠቀም የሚፈፀም የጥገኝነት ስርዓት ውስጥ ለመከተት የአርሶ አደሩን ማህበራት እንደ መሳሪያ ተጠቅሞባቸዋል። ይህ ሁኔታ (ሲኖሪዮ) የውጭ ዜጎች መረጃን «አጋና የመተርጎም» ውጤት ብቻ እንዳልሆነና ነገር ግን አውነተኛ እድገት እንደሆነ ጠንካራ ጥቆማዎች

አሉ። አርሶ አደሩ በሰራ መጠን የነበረውን ማስፈራራትና ትንቢት ላይ እስኪታዩት እያቀረበ ነበር። በተለይ ደግሞ የአካባቢ ባለስልጣናት በጠንካራ ተቃዋሚ እድሎች ስጋት ላይ በወደቁባቸው አካባቢዎች። ወደ ዲሞክራሲ የማያመራው የግልፅ አካሄድ ሁኔታ ከመተግበር አጀገ የራቀ ነበር። እኛም ምንም እንኳን እስኪገኝ ገና ነገር እንደሆነ ቀረ። (The Ethiopian 2000 Election: Democracy Advanced or Restricted? by pause wang, S&K. Tronvoll-2008)»

ይህ ሁኔታ የህወሓት/ኢትዮጵያ መሪችን የሰርዓቱ የህዝብ ግንኙነት ለመደበት የተሳናቸውን የዲሞክራሲ ተቋሞች ጥና ጥና አደጋዎች ያጋለጠና ጠቅላላ ያስቀመጠ ጥልቅ ምልክታ ነው። የወትሩን የፖለቲካ አውነተኛ ለመረዳት ሳጥን 11213 እና 47 ማገፀር በቂ ነው። ሳጥናቱ ከሆሉ 1986 እስከ ግንቦት 1997 በነበረው ህገ አውጪ የነበሩ የሚረዱዎችና የተቃዋሚዎች ፖለቲካ ድርጅቶችን ሳጥናቱ ከሆሉ 1983 እስከ ግንቦት 1997 በነበረው ከአስር ዓመት በፊት በወሰኑ ሚኒስትር ጥዲል በሀሳብ በተቀረፀው ህገ አውጪ ለካል የነበሩ መቀመጫዎችና ተቃዋሚዎች የፖለቲካ ድርጅቶችን በማስተጋገር ያህሉ።

በነዚህ ሳጥናት እንደሚታየው ህወሃት/ኢትዮጵያ 87 መቀመጫዎች ከነበሩት የተወሰኑ ምክር ቤት ጉባኤ 32 መቀመጫዎች ብቻ ነበሩት። የተወሰኑ ድርጅቶች ወደ ሳተላይት ከዞሩት በኋላም ቢሆን የተመቻች አብላጫ አልነበረውም። በ1992 የክልል ምርጫ የክልል መቀመጫዎችን 966 በመቶ አሸንፈዋል። ባለበት ጊዜ ታላቅ የሆነ ብልጫን አግኝተዋል። በተከታዮቹ የብሔራዊ ምርጫዎች ይልቁንም ፍፁም የሆነ አብላጫ መቀመጫን እንደያዘ ቆይቷል። በዚህም መሰረትም በ1994ቱ የህገ መንግስት አወጣጥ ጉባኤ 89.3 በመቶ በግንቦት 1995 ምርጫ 90.1 በመቶ ሲወሰድ በግንቦት 1992 ምርጫ በዋናዎቹ ተቃዋሚ ፖርቲዎች ማለትም በAAPO, CAFFDE, EDP, ONCAS SEPDL የተያዙ ጠቅላላ የጋራ መቀመጫዎች ቁጥር 13 ብቻ ነበሩ።

የግንቦት 1992 ምርጫ የበለጠ ማስታወሻዎች በገዢው ፖርቲ የተመራ የሚሰጥላቸውን የግልፅ የበላይነት ነበር። ለምሳሌ በውጪ ዜጋ ታዛቢዎች መሰረት የምርጫ ለምንጩ ዘዴ ስራ ላይ ውሉ ነበር። ማለትም ድምፃቸውን ለገዢው ፖርቲ ለሚሰጡ የምንብ ልገሳ በማቅረብና ድምፃቸውን ለተቃዋሚዎች ላደረጉ ዜጎች ደግሞ በመከላከል (Pause wang and Tronvoll 2000/2003)። ከሳጥናቱ

አውራጃ ታይምስ

ሊቀጽ የሚችል ሌላ ነጥብ ደግሞ በሰኔ 1994 ምርጫ ሀውሐት/ኢትዮጵያ የየደወለት ስልጣን ሰጠው ተፈጻሚ ማድረግ ነው። በሃምሌ 1992 ምርጫ የተሳተፉ ገለልተኛ የፖለቲካ ድርጅቶች ከተመደቡት የምርጫ ጣቢያዎች በየደወለት ስልጣን አገዳታይ ተደርገዋል።

ወቅቱ ወሳኝ የስልጣን/ሃይል ማጠናከሪያ ጊዜ ስለነበር የገጠሙ ፖርቲዎችም ትንሽ የነበረውን የምዕራብ ሊቃሽ ተቃውሞ ተጋርጦ ያለውን መዋለንዎቹ ለፍላጎት ሃሳቦችም ከግብ ለማድረስ ማንኛውንም የሃይል እርምጃዎች ተጠቅሟል። በጥቅምት 1991-2000 አራት ዋናዎች ምርጫዎችን ቢያካሂዱም የኢትዮጵያ ህብረተሰብ ፍጥነት ከተደመደመ ወቅታዊ ደረጃ ታላቅ በ1987 ሲሻሻል በሆነው ስር የኢትዮጵያ የመጀመሪያ ፍጥነት ጋር ካለው መሰረታዊ መመሳሰል ጋር የአምባገነን ስርዓት እንደሆነ ተገኝቷል።

የገንዘብ 1997 ምርጫ፡
ዘመናዊ ልገት ወደ ባለ ረዕሻ
እስከ 2005 ምርጫ የነበረው ነገር በፖርቲዎችና በመንግስት ሚና መሃከል ትንሽ ወይም ምንም መነጣጠል የነበረበትና በኢትዮጵያ ስርዓት የሰፈረ ዘዴዎች (modus operandi) ፖሊሲ በመገደብም ሆነ በማስፈጸም ረገድ ጥቂት የሚባሉ መንቀሳቀስ አዝማሚያዎች የታዩበት በተለምዶ እንዲሁ ህጋዊ መሰረት የሌለው (defacto) የአንድ-ፖርቲ የባለይነት አገዛዝ ነበር።

ከቀደምቶች ምርጫዎች ጋር ሲነፃፀር ግንቦት 2005 ምርጫ የተካሄደው ነገር ፖርቲ «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫ ለማካሄድ የወጡትን የተወሰኑትን ማህበር በጀመረበት በተረጋጋ ድባብ ውስጥ ነበር። በዚህም ምክንያት በፖሊሲ ጉዳዮች ላይ የተጥታ ክርክርች የተገኘበት ሲሆንም እንዲሁ ተቃዋሚዎች በፖሊሲ ጉዳዮች ላይ የሚንቀሳቀሱበት የራዲዮ የአየር ሰዓት እናም በሀገሪቱ ታይቶ የማይታወቀው የምርጫ ህዝባዊ ስብሰባዎች ተፈቅደው ነበር። ሆኖም ግን ፍትሃዊ ጨዋታው ምን እንደሚያስከትል የተረዳው ነገር ፖርቲ ተቃዋሚ ፖርቲዎች የተጠየቁትን መሰረታዊ የዴሞክራሲያዊ ምርጫ መሰረቶችን ለመቀበል አልፈታደም። እነዚህም ጥያቄዎች ለገዢው ፖርቲ በሚያደርገው አገዛዝ የታወቀው የምርጫ በርድን መልሶ ማዋቀር ተገቢ የሆነ የመገናኛ ጠቅላላ ሽፋን ማግኘት እና ለደህንነት ሃይሎች ትንሣኤ ሽፋን ማግኘት ነበር። አስገራሚ በሆነ መልኩ ጥቂት የፖለቲካ መድረክ ክፍተትን በመቀጠም ተቃዋሚዎች ድጋፍን በማነሳሳትና ለድል በመዘጋጀት ከገዢው ፖርቲ ልቀው ተገኙ። በመቀጠልም በገዢው የበለፀጉ ላይ በአንድ በኩል የሚያውቅ ማዕበል በማመንጨትና በሌላ በኩል ደግሞ

በጠመንጃ ሳይሆን በምርጫ ክርጃ ለሀገሪቱ ለውጥ ለማምጣት ባለው ቁጥጥር መሀል የተሰሩ ሰሜኑንና ጉንባታን በመፍጠር እራሱን ያስመሰከተው አዲስ የፖለቲካ ሁኔታ በመላው ሀገሪቱ ብቅ አለ።

ብርቅ ባልሆነ ሁኔታ ፈገገዝዎው በጣም ለአጭር ጊዜ ነበር የቆየው ነገር ፖርቲ ስልጣንን ጥሎ ለመውረድም ሆነ ለማካሄድ ዝግጁ ስለሆነበት የደህረ ምርጫ ባልሃታቸው የመንግስት የሃይል አገዛዝ በመባል ሊገለፅ ወደሚችል እርምጃ ለመውሰድ በተያያዙ ሁኔታዎች በተለይ ደግሞ ከምርጫው አንድ ተንባላቸው እንደሚከለክሉት በመገመት ጠቅላይ ሚኒስትሩ በመፋፍፍ የአስተዳደር ጊዜ አዋቂነት ለውጥ በተመሳሳይ ጊዜም ፖርቲዎች ድል ለድረውትን አወጁ ይህንንም እውነት በማድረግ ፖርቲው በሀገሪቱ ድምፃች ላይ በስፋት ተሰማራ። ሀገሪቱ እውነት የተጣለው እንደ የመቶዎችን ሀይል ለቀጠረውና እንደ አንዳንዶች አባባልም ተመራጭ የፖለቲካ ፖርቲዎች አመራሮችን ጨምሮ ከ40ሺ የሚበልጡ ሰዎችን ለአስር ለዳረገው አመፅ በዋና ዋና ክፍሎች መተሰብስብ ምክንያት ነበር። የሀገሪቱ ሰፊ ክልል በሆነው በመላው እርምጃ ከሀዳር ወር ጀምሮ ህዝባዊ አመፅ የተለመዱ ሆኑ። በዚህ ረገድ ሀውሐት/ኢትዮጵያ ለአስራ አምስት ዓመታት ስልጣን ከመያዝና የኢትዮጵያና የማህበረሰቡ ቃል ከተገለጸው ዲሞክራሲያዊ እርምጃ ጋር በተያያዘ የኢትዮጵያ ፖለቲካ የረጅም ጊዜ ጥልቅ ታዛቢ የሆኑት ክርስቶፈር ካልፋም «የኢትዮጵያ ቀውስ» በማለት የፈረዱትን በዚህ ሁኔታ ያስቀምጡታል።

«የኢትዮጵያ መንግስት ተቀባይነት ያለው የህዝብ አካል ለመሆኑ አቋሙ ያስተካከላል ማለት እንደነ አምነት ከእውነት የራቀ ነው ይህ አካል በጠቅላይ ዲሞክራሲያዊ ሆኖም አልሆነም። በተቃራኒው ደግሞ የጉንባዊውና የደርግ አገዛዝ አደረሰበት ስልጣን ከደረሰበትና መልሶ ከማይለመድምበት ነጥብ ላይ ደርሷል። ገንታዊ ስልጣኑን አጥቷል፤ በዚህ ሁኔታም ሦስት አማራጭ ውጤቶች ብቻ ቀርተዋል። እነዚህም፡-»

* የኢትዮጵያ መንግስት ስልጣኑን በሰላም ሊለት ይችላል። ምንም እንኳን መንግስት ሊቀበለው ዝግጁ መሆኑን የሚያሳዩ ጠቋሚዎች በፍፁም ባይኖሩም ይህኛው አማራጭ በጣም ጥሩ የሆነ አማራጭ እንደሆነ ግልፅ ነው። በሌላ በኩልም ራሳቸው መንግስቱ ሽሽተው አስከጠፉበት ጊዜ ድረስ የመንግስቱ ስርዓት ፈጣንና ክርክር የሌለው የስልጣን ሽግግር ሊያደርግ መቻሉን የሚጠቁሙ ሁኔታዎች አልነበሩም። አሁን መለስ ዜናዊ በተሳካ ሁኔታ ከተቃዋሚዎች ጋር የነበራቸውን ድልድይ በማፈራረሳቸው ለመውረድ መገደዳቸው የኢትዮጵያም ሆነ የዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ግልፅ

ፍላጎት ነው።

* መንግስት ስልጣኑን በሃይል ሊነጠቅ ይችላል። ተጣይነት ያለውና አየተባበሰ ያለው ግጥም ወደ የሀገሪቱ ንጠራቱ ክፍልም በተደራጀ የሽምት ውጊያም ባይሆን (ለኒ ግን አይመስለኝም) ከዚያም በየትኛውም መጠን ቢሆን የመንግስት ተወካዮችን በማባረርና ጊዜያዊ አካባቢያዊ ለግላዊነትን በመመስረት አልያም ደግሞ በመንግስት ታጣቂ ሃይሎች ላይ ለበለጠ ጥቃት ፍቃደኛ አለመሆንን በማግኘት ሊሳመት የሚችልበት ሁኔታ አለ። በርግጥ አስቃቂ ውጤት ሊኖረው ቢችልም አስገዳጅ የሆነ ሁኔታዎች ሊፈጠሩ እንደሚችሉ የታየዋል።

* የመጋቢ ዚምባብዌ እና የኢሳያስ ኤርትራ በተከተሉት ተመሳሳይ መንገድ በግልፅ ራሱን ወደ አፋኝ አገዛዝ አየለው ያለ መንግስት የያዘውን ስልጣን ይዞ ለመቀጠል ሊሳለፍ ይሆናል። መንግስት አካላቱን ከዚህ ቀደም ያላየ በመሆኑ ጥያቄው ይህን መስመር ለመከተል ቆርጧል ወይ የሚለው አይደለም፤ አቅም አለው ወይ የሚለው ነው። የእኔ ግምት አይችልም። ኢትዮጵያ ከኤርትራ የተለየ እጅግ ሰፊ እና ውስብስብ ማህበረሰብ ያለበት አገር እና ኢሳያስ አሁንም ድረስ ከአገጥፍጣፊ ህዝባዊ ድጋፍ ጋር የሚጠቀሙበትን አንድን የፖለቲካ ማህበረሰብ የሚያዋህደው ብሄረተኝነት በኢትዮጵያ ካለመኖሩ በተጨማሪ ቢያንስ የዚምባብዌ ህዝቦች የሚታወቁበትን ታጋሽነት ኢትዮጵያውያን የላቸውም።

አንደኛው መስለኝ ኢትዮጵያ በአሁኑ ሰዓት እጅግ ድብልቅ እና የተሻለች ስትሆን ጠየቅ ያላቸው አምት የስልጣን አማራጮች ያሏት በመሆኗ የተማከለ አምባገነናዊ አመራርነት ተመልሶ ሊተከልባት ይችላል። እንደሰማድረግ የሚደረግ መከራ «አንደ አጥፍቶ መጥፋት ነው፤ ወዲያው የአገሪቱን መሃል ወይም በረሽጥም ጊዜ ውስጥ መንግስት በሂደት የተቀሩትን አካባቢዎች ለመቆጣጠር አዳጋች ይሆንበታል፤ ይህ ቀስ በቀስ የሚያመራው ከጊዜ ወደ ጊዜ አየተባበሰ በመሄድ አመፅ ከስልጣን ወደ መወገድ ነው። (ክርስቶፈር ካልፋም Comments on the Ethiopian Crisis)»

ብርቅ ባልሆነ ሁኔታ ፈገገዝዎው በጣም ለአጭር ጊዜ ነበር የቆየው ነገር ፖርቲ ስልጣንን ጥሎ ለመውረድም ሆነ ለማካሄድ ዝግጁ ስለሆነበት የደህረ ምርጫ ባልሃታቸው የመንግስት የሃይል አገዛዝ በመባል ሊገለፅ ወደሚችል እርምጃ ለመውሰድ በተያያዙ ሁኔታዎች በተለይ ደግሞ ከምርጫው አንድ ተንባላቸው እንደሚከለክሉት በመገመት ጠቅላይ ሚኒስትሩ በመፋፍፍ የአስተዳደር ጊዜ አዋቂነት ለውጥ በተመሳሳይ ጊዜም ፖርቲዎች ድል ለድረውትን አወጁ ይህንንም እውነት በማድረግ ፖርቲው በሀገሪቱ ድምፃች ላይ በስፋት ተሰማራ። ሀገሪቱ እውነት የተጣለው እንደ የመቶዎችን ሀይል ለቀጠረውና እንደ አንዳንዶች አባባልም ተመራጭ የፖለቲካ ፖርቲዎች አመራሮችን ጨምሮ ከ40ሺ የሚበልጡ ሰዎችን ለአስር ለዳረገው አመፅ በዋና ዋና ክፍሎች መተሰብስብ ምክንያት ነበር። የሀገሪቱ ሰፊ ክልል በሆነው በመላው እርምጃ ከሀዳር ወር ጀምሮ ህዝባዊ አመፅ የተለመዱ ሆኑ። በዚህ ረገድ ሀውሐት/ኢትዮጵያ ለአስራ አምስት ዓመታት ስልጣን ከመያዝና የኢትዮጵያና የማህበረሰቡ ቃል ከተገለጸው ዲሞክራሲያዊ እርምጃ ጋር በተያያዘ የኢትዮጵያ ፖለቲካ የረጅም ጊዜ ጥልቅ ታዛቢ የሆኑት ክርስቶፈር ካልፋም «የኢትዮጵያ ቀውስ» በማለት የፈረዱትን በዚህ ሁኔታ ያስቀምጡታል።

አንደተኛው መስለኝ ኢትዮጵያ የአንድ ፖርቲ መስል-መንግስት ከፍተኛ ቀውስ ተጋርጦበታል። በአጠቃላይ በአገሪቱ በአሁኑ ሰዓት ከሚገኙት ተቋማት ለምሳሌ በኤራዊ ፖርላማ፣ ፍርድቤት፣ የሰራ አስፈጻሚው እንዲሁም የኢህአዴግ አገዛዝ እስካሁን የተከተላቸው መንገድ (Modus operandi) እንገር አገሪቷን ለንመለከታት ከዚህ ቀደም ከተመለከትናቸው አምባገነናዊ አገዛዝ ፈቀቅ ያለቸው በጥቂት ነው። ጠንክር ባለ አገላለፅ በሁሉም ምርጫዎች በመላው አለም ተቀባይነት ያገኙ የምርጫ ሂደት ድንጋጌዎች በግልፅ ተግባራዊ አልተደረጉም። ውጤቱም በአገሪቱ ለማምጣት የተፈለገውን ፖርላማንታዊ ዲሞክራሲ እና ህዝባዊ የመንግስት አስተዳደር አላፈጠረም። በገዢው የአመራር አካላት በግልፅ አብዮታዊ ዲሞክራሲን ለመተግበር መፅናታቸው የአገሪቱን ብሔራዊ ህገመንግስት የአዲሱ «ሶሻል ኮንትራት» ውጤት ወይም የሁለተኛው የኢትዮጵያ ሪፑብሊክ የመድብለ ፖርቲ ፖለቲካ አይደለም፤ በህገመን-ክብራቱ አምባገነናዊ አገዛዞች በእጅግ የተለየ ነው። በዚህም ምክንያት በኢትዮጵያ በ1997 ከተደረገው ምርጫ እና ከምርጫው በኋላ መላ ኢትዮጵያውያን እስፈላጊ ጥያቄ አየጠየቁ ነው።

ደምደሚያ
በማንኛውም አይነት ዲሞክራሲያዊ ሽግግር መገምገሙን የሚቀመጡት «ሳና እና ፍትሃዊ» የምርጫ ሂደት፣ የተፍካካሪ ፖርቲዎች ሥርዓት፣ ገለልተኛ እና ያልተማከለ አስተዳደር፣ መንግስት እና ፖርቲ መለያየት እና ከሁሉም በላይ ፖርላሚንታዊ ዲሞክራሲያዊ ተቃዋሚ ለማድረግ የሚያስፈልጉት የስልጣን ክፍፍል እና «ፔክ እና ባላንኬ» እስካሁን ድረስ ለኢህአዴግ አገዛዝ ሆኖ ተብሎ ተግባራዊ አልተደረገም። ለአራት አመት በቆየው የሽግግር መንግስት እንዲሁም ከሽግግር መንግስቱ ከአስር አመት በኋላ የነገረው ቀንደኛ መሪዎች ግልፅነት የሌላቸው እና እርስ በእርስ የሚቃረኑ ናቸው። ደግሞ ደጋግሞ ስለ መድብለ ፖርቲ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ማውራት፣ አብዛኛውን ጊዜ ምንም ቀም ነገር የሌለባቸው የኢትዮጵያን እውነት ሊሸገግ ተስኖታል። ለመሸፋፈን አዳጋች ነው በተለይ ከምርጫ 97 በኋላ የነገረውን የተደበቁ እውነታዎች በግልፅ የታዩበት ነው። በአጠቃላይ በአሁኑ ወቅት የታዩት ከስተቶች ካልተቀሰሰው የኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ ሽግግር ተስፋ ጨለማ ነው የሚሆነው። በዚህም ምክንያት የስልጣን ሽግግር የሚደረገው በጠመንጃ አፈመዝ ነው ወይስ በምርጫ የሚለው አንብባቢ ጥያቄ ላይመለስ በተጣይነት ኢትዮጵያ ላይ ማንገረበት ተገኝቷል።

/ዶ/ር መረራ ጉዲና የዲተዩታ ዲሞክራሲያዊ ጋደቶች ህብረት ም/ ፈቀደንበርና የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባል ናቸው/